

NAGY ZOLTÁN MIHÁLY

AZ UTOLSÓ HAJÓ

„Késő van már; ne hívjuk az Istent,
késő van már; mi basztunk el mindent.”
(Földes László Hobó)

A felszállópálya sziürke sivatagában csukott bejáratokkal veszteglő hatalmas gépezet. Oldal- és felülnézetből egyaránt szabályos oválist formázó teste időnként – valahányszor a földmélyben tomboló energiák dühe megrázza – együtt remeg a betonfelülettel, még inkább növelve a bebocsátást ordítóva követelő emberek félelmét.

A pálya közelében minaret-karcsún magasodó irányítótorony sokadik szintjének ablakából gondterhelt tekintetek pásztázzák a hajó körül nyüzsgő sokaságot.

– Mind reménykedik... – mormolja a Kapitány.

Sóhajtl nyel, ádámcsutkája görcsösen megrándul. Tenyerét az ablaküvegre tapasztja.

– Akiket elviszünk, megmenekülnek, a többiek ...

Hirtelen elfordul az ablaktól, választ sürgetve kérdést kiált:

– Csak ötezret vihetünk el. Kiket a százezrekből?! A Világtanács pár ezer főről beszélt. Azt mondták, a mi fordulónkkal beteljesedik a mentés. Tévedtek vagy hazudtak? Honnan került ide ennyi ember?

Doktor L, a pszichológus felemelt kézzel jelzi, szólni akar.

– Mondjad – biztatja a Kapitány.

– *Káosz* van. A földi információs rendszer *már sehogy*, az újvilági *még nem kifogástalanul* működik. Egy civilizáció *teljes, kényszerű* evakuálásakor ez természetes. Más magyarázat *nincs*. A tömeg nyilván kisebb csoportokban özönlött ide a szélrózsa minden irányából.

– Ilyen rövid idő alatt? A tegnap induló hajók jelzése szerint is kevesen maradtak itt! Mit tehetünk? Van egyáltalán jogunk eldönteni, kiket mentsünk meg? És ha van – milyen szempontok szerint?!

Doktor L mintha ezt a kérdést várta volna. Mély meggyőződéssel mondja:

– Első tény: az idő *sürges*. Második tény: *szelektálni* kell. *A hogyan* problémája is megoldható...

– Folytasd!

– *Vannak külső és belső jellemzők. Az előbbieket* alapján történő szelektálás *igazságtalan* lenne, tehát csakis az *utóbbiak* kiértékelésével hozhatunk *elfogadható* döntést.

A Kapitányt láthatóan bosszantja Doktor L szavainak különös hangsúlyozottsága. Felvont szemöldöke mögött erős indulatok dúlnak, de igyekszik nyugodt hangon szólni.

– Ez logikus, de a belső jellemzők felmérése személyes meghallgatás nélkül lehetetlen. Mivel kollégáid az elit többségével rég elhúztak az újvilágba, erre a feladatra csak te vagy alkalmas. Mihez kezdenél ennyi emberrel? Ha csupán öt percet szánnál külön-külön mindenkire, akkor is ezerszer huszonegy óra – csaknem három év! – kellene hozzá. Ennyi időnk nincs!

Doktor L szája szóra nyílik, de a Kapitány már másfelé, az egyik monitor előtt jegyzetelő Doktor T-re figyel.

– Pontosan mennyi időnk van?

A megszólított komorsága előre jelzi a válasz lényegét.

– Pontos válasz nincs, mert nem lehet. Ami biztos: minden elképzelhető pokol szobahőmérsékletű enyhesség ahhoz képest, ami odalent zajlik. Műszereim jelzése szerint a földkéreg szüntelenül vékonyodik, alulról falja a gigászi tűz. A még ép kéreg átlagvastagságával és az elkerülhetetlen hibaszázalékkal számolva legfeljebb tíz óra maradt a katasztrófa pillanatáig. Csakhogy épp alattunk kevésbé ellenálló a kéreg, tehát a maradék időt legalábbis megfelelhetjük...

– A szentségit! – fakad ki a Kapitány.

Az Első Tiszt szőke haja aranyosan csillan az ablakon át beözönlő fényben, ahogy felkapja a fejét:

– Kellett ez nekünk? Hogy izzága forrófejük megbolygassák a Föld izzó magját? A Világtanács miért engedélyezte a beláthatatlan kimenetelű kísérletet? És hol vannak a felelősök? Az elsők közt álltak odébb a méltatlanul nagyra becsült Világtanáccsal együtt... Mennyivel könnyebb lenne most a dolgunk, ha őket kellene kiszűrni a nagyvárosnyi embertömegeből!

A Kapitány szótlánul visszafordul az ablakhoz. Doktor L rosszállóan pillog az Első Tiszt felé:

– Ragaszkodjunk a *tényekhez*. A kísérletet el kellett végezni, mielőtt az ismert energiaforrások végképp *kimerülnek*, megtorpanva civilizációnk *fejlődését*. Más kérdés, hogy valahol hiba csúszott a számításokba. Nem vigasz, de mégiscsak tény: *nem először* a tudomány történetében...

– Az is tény, hogy soha egyetlen kísérlet sem járt ilyen katasztrofális következményekkel! – szikrázik az Első Tiszt haragja. – Fejlődés! Nagyokosaink annak bűvöletében most egy egész bolygót, a lakóhelyünket tették kockára. És elvesztették! Ezt nevezi fejlődésnek? Menekülésre kényszerülünk, de a teljes evakuáláshoz nincs elegendő kapacitásunk. Mi vagyunk az utolsó hajó, a többi már nem tér vissza, mert ők is tudják, nincs rá idő. Nézze meg jól: emberek sokasága várja, hiszi a menekülést, de csak pár ezernek van esélye. Azoknak,

akiknek megadjuk. A kérdés ezerszeresen indokolt: kiknek és hogyan? Mert a maga szelektálásos megoldása igazságtalan lenne!

Doktor L szálfagyenes testtartásba dermedve túri a keresetlen szavakban parázsló kritikát. Tekintetét a Kapitányra szegezi.

– Parancsnok! *Nem kell* mindenkit meghallgatni. Az általános tapasztalat szerint ugyanis minden *harmadik* ember méltó az életben maradásra. Úgy értem, *méltóbb* a többinél... Summa summarum: *tizenöt ezerből* kiválasztható a menthető létszám.

– Ahhoz is ötvenszer huszonnégy óra kellene! – mordul fel a Kapitány.

– Csak akkor, ha *egyedül* szelektálnék. De *húszan* vagyunk...

A Kapitány hitetlenkedve sarkon fordul, szúrós tekintetét a doktor arcába döfi:

– Lépjünk elő mindannyian pszichológussá?? Komolyan gondolod? Milyen jogon?

– *Mindüink* intelligenciahányadosa *jóval magasabb* az átlagnál. A pszichológiai tudás pedig jórészt *intelligencia* kérdése...

– Órület! Túl nagy a tévedések veszélye.

– De *megoszlik* a felelősség. Különben is, ha más megoldás nincs, a *szükség* törvényt kell hogy bontson.

– Nem, nem és nem! – a Kapitány faltól falig jár a helyiségben, majd hirtelen megtorpan. – Vagy mégis? Titeket kérdezlek! – rivall rá a legénységre. – Vállaljátok a rátok eső felelősséget?

A válasz két bizonytalan igen, a többiek tiltakoznak.

– És ha megparancsolom?

Az Első Tiszt szemrebbenés nélkül állja felettese szigorú tekintetét.

– Akkor sem. Nincs jogom dönteni embertársak élete és halála fölött.

Inkább velük maradok.

– Mi is – mondják a többiek.

– Ez parancsmegtagadás. *Lázadás!* – jelenti ki Doktor L.

A Kapitány arcán felsejlenek a belső feszültség enyhülésének jelei.

– Ne rémülözz, doktor. Kilátásba helyezett parancsot se megtagadni, se teljesíteni nem lehet. Nincs lázadás. Csak arról van szó, hogy a legénység többsége értésünkre adta: ők még emberek... – mondja fáradtan.

– A *rendkívüli* helyzetre való tekintettel... – próbál ellenkezni Doktor L, ám a Kapitány ráförmed:

– Ha annyira magas az intelligenciahányadosod, ne elégedj meg az első ötlettel. Keress jobb megoldást!

– *Nincs* jobb! – kiáltja sértődötten, önuralmát veszve Doktor L.

A számítógépek halk üzemzaja sikertelenül dacol a helyiségre telepedő csenddel. A Fedélzeti Mérnök szavai zúzzák szét.

– Miért akarunk mindenáron szelektálni? Felejtsük el az amúgy is kivitelezhetetlen ötletet! Az érkezés sorrendjében engedjünk fel a gépre annyi embert, amennyi elfér, így pár órán belül felszállhatunk.

A Kapitány gondolkodik.

Doktor L fitymálva tagolja, hangsúlyozza a szót:

– *Ér-ke-zé-si* sorrendben? Ugyan! Ezek nem „érkezének”, hanem egymás belét kitaposva *tülekednének!*

A mérnök szelíden mosolyog.

– Ahogy maga is, ha köztük lenne...

Az Első Tiszt felkiált:

– „Ezek”?! Mít ért alatta, doktor? Ők talán nem érző, életösztönrel beoltott lények? Azt hiszi, a kiselejtezéssel megalázott emberek tétlenül tűrnék a szerencsés kiválasztottak beözönlését a fedélzetre?

– Igen... – a Kapitány rokonszenves tekintete egy pillanatra megpihen az Első Tiszt arcán. – A tülekedés veszélyével mindkét esetben számolnunk kell. Ennyi embert energiakordonnal, könyörtelenségre programozott robotokkal sem tudnánk féken tartani. Lássuk mégis a mérnök úr javaslatát. Ez sem kínál tökéletes megoldást, de annyival jobb a doktorénál, amennyire kiküszöböli a megaláztatást. Ha megmenteni nem tudjuk, legalább ne alázzuk meg az embereket!

Megfontoltan kimért, kemény hang, tiszteletet parancsol. Egy időre.

A Fedélzeti Mérnök újabb, váratlan bejelentése igencsak felkavarja a kedélyeket.

– Egyvalamire nem gondoltunk. Hosszú, hónapokig tartó út előtt állunk. Ötezer embert hibernálni nem tudunk, mert nincs annyi kamránk, tehát az embereket etetni kellene. A készlet maradéka ehhez kevés.

– Nesze neked! – sújt a levegőbe ököllel a Kapitány. – Hogy az a... Mennyi élelmünk van?

– Szűkösen beosztva pár száz embernek elegendő.

– Pár száz? Konkrétabban!

– Legfeljebb háromszáz...

– Információs! Nézze meg a nyilvántartásban, mit vételezhetünk a földi raktárakból. Táptabit keressen, tonnaszámra!

– Máris, uram... – az Információs Tiszt ujjai boszorkányos gyorsasággal zongoráznak a billentyűzeten. A monitor kék mezején kimutatások rubrikái kúsznak alulról fölfelé.

– Nos?

– Semmi, uram. Mindent elvittek az előttünk induló hajók.

– Átkozottak! – őrjöng a Kapitány. – Ezt sem tudták? Tudniuk kellett, mégis ide küldtek bennünket! Miért? Hogy az evakuálható emberek ezrei a szemünk láttára pusztuljanak éhen!?

Doktor L hagyja, hogy a Kapitány indulatai némiképp lecsillapodjanak. Mikor alkalmasnak látja a pillanatot, megszólal.

– Parancsnok! Az új helyzet lényegesen *könnyebb*, mint a korábbi, tehát inkább *örülnünk* kellene, nem szitkozódni.

A Kapitány értetlenül mustrálja a doktor arcát.

– Könnyebb? Mit forgatsz megint a fejedben?

– Napnál világosabb: csak *háromszázat* kell kiválasztanunk, ehhez pedig legendő *két óra*...

A Fedélzeti Mérnök közbevetőleg megjegyzi:

– Négy százat. Száz embernek van hely a hibernáló kamrákban.

Doktor L ajakbiggyesztve legyint.

– Plusz száz fő nem gond, így is van időnk a *szelektálásra*.

A Kapitány ingerülten emeli magasra a hangját:

– Szelektálás! Beleszeretél ebbe a szóba? És a szempontok?! Milyen belső jellemzőket vegyünk figyelembe?

Doktor L vállmagasságba emeli jobb keze mutatóujját.

– *Racionálisan* gondolkodva be kell látnunk, az újvilág felépítéséhez elsősorban *magasan képzett* szakemberek kellenek, tehát *kötelességünk* a legmagasabb végzettségűeket kimenekíteni.

Az Első Tiszt ajkát szétfeszíti a döbbenet.

– Mit beszél? Éljen az elit, vesszen a többi?!

– Ne *dramatizálja* szavaim lényegét! – vág vissza Doktor L. – Maga is tudja, a természeti katasztrófákat mindig az élőlények *legkiválóbb*, az élet *újrakezdésére, folytatására* leginkább *alkalmas* egyedei vészelték át. Most hasonló helyzetben vagyunk...

– Ez nem természeti katasztrófa, hanem a mindenhatónak hitt emberi elme csődje! A hasonlóság pedig nem azonosság, a külső információk elsajátításával szerzett képzettség nem belső emberi jellemző! Az emberek ma már nem kategorizálhatók elite és pórnépre, mert a harmadik évezred közepén világszerte bevették a minden korábbinál hatalmasabb, szüntelenül gyarapított tudásanyag oktatásán alapuló tankötelezettséget. Ráadásul az ennél magasabb képzettség imitálható – diplomát vásárolni ma is lehet! Maga miért ragaszkodik megátalkodottan a racionalitás rideg változatához? Miért nem látja be, hogy a gondviselésre képes józan ész most, a negyedik évezred küszöbén végre fontosabb kelleme hogy legyen? Vagyis: *humánusabb* megoldás kell!

– Hát akkor kezdjük el ragozni, mi *humánus, humánusabb, leghumánusabb*...

– sorolja Doktor L csúfondárossá silányult hangnemben. – Vannak egyáltalán ilyen fokozatok? Ha *lennének*, az adott helyzetben *akkor sem* válogathatnánk!

– Nyugalom! – int türelemre a Kapitány. – A doktornak igaza van, ilyen

fokozatok nincsenek. De az Első Tiszt jól mondja, az emberi minőség diplomával nem mérhető. A kreativitás hajlama például vagy velünk születik, vagy nem, utólag a legmagasabb szintű képzettséggel sem lehet megteremteni. Sajnos, az igazi belső emberi értékekről nincs papiros. Küldetésünk célja viszont egyértelmű: embereket menteni. Akár magasan képzett, akár nem – az élet jogát senkitől nem lehet elvitatni semmilyen érveléssel!

Egyenes beszéd, mindenki ért belőle. Doktor L is, de nem adja fel.

– Ez – *demagógia*. A helyzet *profán* értelmezése és magyarázata. Igenis, az *elit*et kell megmentenünk! Ha az én igazam kevés, tessék megkérdezni a *Világtanácsot*. Ők is erre fognak *utasítani*!

A Kapitány sokatmondó tekintete elidőz a doktor arcán, majd a Rádiósra irányul.

– Hívja a Világtanácsot!

– Igenis!

Hosszú percek telnek el néma, feszült várakozással. A Rádiós kötelességszerűen, többször próbálkozik, végül feladja.

– Nem válaszolnak, uram.

A Kapitány egyetlen szemvillanással veszi tudomásul a jelentést. Megáll az ablaknál, végigsimítja a homlokát.

– Csak magunkra hagyatkozhatunk – mormolja. Aztán a párkányra támaszkodva közelebb hajlik az ablakhoz. – Nocsak! Valami történik odalent...

Mindenki az ablakhoz rohan.

A lármas embertömeg egy része már nem a hajótest, hanem az irányítótorony felé nyomul.

– Megelégtették a várakozást. Idejönnek. – vélekedik a Fedélzeti Mérnök.

– Ez várható volt – sóhajt az Első Tiszt. – Ahhoz képest, hogy nem jutotunk semmire, túl sokáig fostuk a szót. A doktor miatt!

Doktor L nem érzékeli a szemrehányást.

– Biztonságban vagyunk? – kérdezi aggodalmasan. – Parancsnok, adjon utasítást az energiakordon felállítására!

– Fél? – az Első Tiszt hangjában szinte tapintható megvetés. – Hát féljen, van rá oka!

– Maga nem ismeri a csőcselék természetrajzát – sziszegi Doktor L. – Azt hiszi, unalmas emberbaráti szép szóval hatni tud rájuk? Magát is ízekre tépik, ha bejutnak!

– Azt nem várjuk meg – a Kapitány határozott hangja elnyomja a vitatkozó-két. – Ablakot kinyitni, háti hajtóműveket előkészíteni! Visszamegyünk a hajóra, válogatás nélkül felveszünk négyszáz embert, aztán felszállunk, amíg lehet!

Késő. A földfelszín, a felszállópálya szuperkeménységű betonja egyetlen pillanat alatt jégzajlásosan torlódó darabokra töredezik. A fel sem ocsúdó embertömeget, a veszteglő hajót és az irányítótorony karcsú épületét elnyeli a mélyből feltörő tűztenger.